**2021 m. balandžio 29 d., ketvirtadienis**

P9_TA(2021)0156

## Bolivija ir buvusios prezidentės Jeanine Añez ir kitų pareigūnų suėmimas

**2021 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl Bolivijos ir buvusios prezidentės Jeanine Añez ir kitų pareigūnų arešto (2021/2646(RSP))**

(2021/C 506/11)

*Europos Parlamentas,*

— atsižvelgdamas į savo 2019 m. lapkričio 28 d. rezoliuciją dėl padėties Bolivijoje [1],

— atsižvelgdamas į 2020 m. spalio 23 d. Komisijos pirmininko pavaduotojo ir Sąjungos vyriausiojo įgaliotinio užsienio reikalams ir saugumo politikai deklaraciją Europos Sąjungos vardu dėl visuotinių rinkimų Bolivijoje ir jo 2021 m. kovo 14 d. atstovo spaudai pareiškimą dėl pastarojo meto įvykių Bolivijoje,

— atsižvelgdamas į 2021 m. kovo 16 d. Amerikos šalių žmogaus teisių komisijos (IACHR) pranešimą spaudai dėl Amerikos valstybių standartų, susijusių su tinkamu procesu ir teise kreiptis į teismą Bolivijoje, laikymosi,

— atsižvelgdamas į 2021 m. kovo 13 d. pareiškimą, priskirtiną Jungtinių Tautų Generalinio Sekretoriaus atstovui spaudai, dėl Bolivijos,

— atsižvelgdamas 2021 m. kovo 15 ir 17 d. Amerikos valstybių organizacijos (OAS) generalinio sekretoriaus pareiškimus dėl padėties Bolivijoje,

— atsižvelgdamas į Bolivijos politinę konstituciją,

— atsižvelgdamas į Amerikos žmogaus teisių konvenciją (San Chosė paktą),

— atsižvelgdamas į Tarptautinį pilietinių ir politinių teisių paktą,

— atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 144 straipsnio 5 dalį ir 132 straipsnio 4 dalį,

A. kadangi po 2019 m. spalio 20 d. prezidento rinkimų politinė ir socialinė padėtis Bolivijoje tebekelia didelį susirūpinimą; kadangi per plataus masto smurtinius protestus žuvo mažiausiai 35 žmonės, o 833 buvo sužeisti, daug asmenų sulaikyta pažeidžiant tinkamo proceso taisykles, be to, pranešama apie plačiai paplitusius žmogaus teisių pažeidimus ir smurtą; kadangi prezidentas Evo Morales atsistatydino ir išvyko iš šalies; kadangi atsistatydinus daugeliui valdžios atstovų susidarė bevaldystė ir Senato pirmininko antroji pavaduotoja Jeanine Añez perėmė laikinojo prezidento įgaliojimus, kaip numatyta Konstitucijoje; kadangi Bolivijos daugiatautis konstitucinis teismas (TCP) patvirtino Jeanine Áñez laikinąja prezidente;

B. kadangi Jeanine Ánez ir laikinosios valdžios institucijos, vadovaudamosi savo konstituciniais įgaliojimais, ėmėsi būtinų veiksmų 2020 m. spalio mėn. naujiems demokratiniams, įtraukiems, skaidriems ir sąžiningiems rinkimams surengti, nepaisant COVID-19 keliamų iššūkių; kadangi MAS partijos atstovas Luis Arce laimėjo prezidento rinkimus ir jį prezidentu pripažino Jeanine Áñez, taip pat tarptautinė bendruomenė, įskaitant Europos Sąjungą, ir buvo užtikrintas skaidrus ir taikus valdžios perdavimas;

C. kadangi pastaraisiais mėnesiais buvo nutraukti arba atšaukti keli MAS rėmėjų teismo procesai, o MAS vyriausybei prieštaraujančių politikų teisminio persekiojimo pavojus padidėjo; kadangi 2021 m. vasario 18 d. Daugiatautė asamblėja patvirtino prieštaringai vertinamą Aukščiausiąjį dekretą Nr. 4461, kuriuo Prezidento L. Arce vyriausybės rėmėjams, J. Áñez administracijos patrauktiems baudžiamojon atsakomybėn už nusikaltimus, susijusius su 2019 m. spalio mėn. prasidėjusia politine krize, suteikta bendroji amnestija ir malonė;

[1] Priimti tekstai, P9_TA(2019)0077.

D. kadangi 2021 m. kovo 13 d. Jeanine Áñez, du jos vyriausybės ministrai – buvęs energetikos ministras Rodrigo Guzmán ir buvęs teisingumo ministras Álvaro Coimbra, taip pat kiti asmenys, 2019-2020 m. dirbę laikinojoje vyriausybėje, buvo sulaikyti juos apkaltinus terorizmu, maišto kurstymu ir sąmokslu, o prokurorai juos kaltina dalyvavimu 2019 m. perversme; kadangi jų kardomasis kalinimas buvo pratęstas iki šešių mėnesių, o buvusiai prezidentei J. Añez, jei ji bus nuteista, gresia 24 metų laisvės atėmimo bausmė; kadangi yra išduotas dar trijų buvusių ministrų arešto orderis; kadangi sulaikytai buvusiai Prezidentei Jeanine Áñez iš pradžių buvo atsisakyta suteikti medicinos pagalbą;

E. kadangi prokurorai pateikė kaltinimus remdamiesi buvusio MAS Kongreso nario skundu ir teigia, kad minėtieji asmenys „propagavo organizacijas, kurių tikslas buvo suardyti Bolivijos „konstitucinę tvarką“, joms vadovavo, buvo jų nariai ir jas rėmė“; kadangi prokurorai pateikė kaltinimus Jeanine Áñez kaip laikinajai prezidentei, bet ne kaip eilinei pilietei ar kokias nors kitas viešąsias pareigas ėjusiam asmeniui; kadangi 2009 m. Konstitucijos 159 straipsnio 11 dalyje, 160 straipsnio 6 dalyje, 161 straipsnio 7 dalyje ir 184 straipsnio 4 dalyje bei 2010 m. spalio 8 d. įstatyme numatyta speciali prezidento, viceprezidento ir kitų aukštų pareigūnų bylų nagrinėjimo įvairiuose teismuose procedūra; kadangi prieš prezidentę J. Áñez vykdyta teisminė procedūra ir baudžiamasis persekiojimas neatitinka Bolivijos konstitucinės teisės; kadangi bylos dokumentuose pateikiami įrodymai atrodo neaiškūs;

F. kadangi asmenys, kaltinami šiomis nusikalstamomis veikomis, teigia, jog jie yra persekiojami; kadangi sulaikyti asmenys teigia, jog jiems nebuvo tinkamai pranešta, kuo jie yra kaltinami, nors Generalinė prokuratūra pabrėžė, kad arešto orderiai išduoti laikantis įstatymų ir nepažeidžiant sulaikytųjų teisių; kadangi ombudsmeno tarnyba nusprendė stebėti Bolivijos policijos ir prokuratūros veiksmus, siekdama užtikrinti, kad būtų paisoma tinkamo proceso ir sulaikytų asmenų teisės į gynybą;

G. kadangi Amerikos valstybių demokratinės chartijos 3 straipsnyje valdžios institucijų atskyrimas ir nepriklausomumas apibrėžiamas kaip esminis atstovaujamosios demokratijos elementas; kadangi San Chosė pakto 8 straipsnyje pabrėžiamos teisminės garantijos ir tinkamas procesas; kadangi kelios tarptautinės organizacijos išreiškė susirūpinimą dėl piktnaudžiavimo teisine sistema Bolivijoje ir dėl to, kad valdančioji partija vis dažniau naudojasi teismais kaip represine priemone; kadangi naujai išrinktas prezidentas L. Arce pažadėjo, jog per jo valdymo laikotarpį prokurorams ir teisėjams nebus daromas politinis spaudimas;

H. kadangi Bolivijos teismų sistemos patikimumui poveikį daro dažni pranešimai apie nepriklausomumo stoką, plačiai paplitusį politinį kišimąsi ir korupciją;

I. kadangi Amerikos šalių žmogaus teisių komisija pabrėžė, jog kai kurie Bolivijos kovos su terorizmu įstatymai pažeidžia teisėtumo principą, nes į juos, be kita ko, įtraukta išsami terorizmo apibrėžtis, kuri neišvengiamai yra per plati arba neaiški; kadangi apibrėždamos nusikaltimus valstybės turėtų laikytis teisėtumo principo; kadangi TCP dar nepriėmė sprendimo dėl jam pateiktų skundų, kuriuose reikalaujama, kad baudžiamojo kodekso 123 straipsnis dėl maišto kurstymo ir 133 straipsnis dėl terorizmo būtų paskelbti prieštaraujančiais konstitucijai, nes jie prieštarauja Amerikos žmogaus teisių konvencijai ir Bolivijos Konstitucijai;

J. kadangi ES yra ilgalaikė Bolivijos partnerė ir turėtų toliau remti jos demokratines institucijas, teisinės valstybės stiprinimą, žmogaus teises ir šalies ekonominį bei socialinį vystymąsi; kadangi ES atliko svarbų tarpininko vaidmenį 2019 m. ir 2020 m. užtikrinant taiką šalyje ir remiant rinkimus;

1. smerkia savavališką ir neteisėtą buvusios laikinosios prezidentės J. Áñez ir dviejų jos vyriausybės ministrų bei kitų politinių kalinių sulaikymą; ragina Bolivijos valdžios institucijas juos nedelsiant paleisti ir panaikinti jiems pateiktus politiškai motyvuotus kaltinimus; ragina sukurti skaidrią ir nešališką teisingumo sistemą, kurioje nebūtų politinio spaudimo, ir primygtinai ragina valdžios institucijas teikti visą būtiną medicininę pagalbą, kad būtų užtikrinta jų gerovė;

2. pabrėžia, kad buvusioji prezidentė J. Áñez tinkamai vykdė savo pareigą, numatytą Bolivijos Konstitucijoje, kaip antroji Senato vicepirmininkė užimdama prezidento vietą valstybei likus be prezidento po to, kai buvęs prezidentas Evo Morales atsistatydino po smurtinių riaušių, kurias išprovokavo bandymai sukčiauti rinkimų metu; pabrėžia, kad Bolivijos daugiatautis konstitucinis teismas patvirtino įgaliojimų perdavimą Jeanine Áñez; pažymi, kad 2020 m. spalio 18 d. rinkimai vyko be incidentų ir su visomis demokratinėmis garantijomis;

3. reiškia susirūpinimą dėl to, kad Bolivijos teismų sistema stokoja nepriklausomumo ir nešališkumo, taip pat dėl paplitusių struktūrinių problemų; pažymi, kad ši nepriklausomumo stoka daro poveikį galimybei kreiptis į teismą ir apskritai mažina piliečių pasitikėjimą nacionaline teisingumo sistema; griežtai smerkia politinį spaudimą teisminėms institucijoms siekiant persekioti politinius oponentus ir pabrėžia, kaip svarbu laikytis tinkamų proceso garantijų ir užtikrinti, kad teisminės institucijos nepatirtų jokio politinio spaudimo; pabrėžia, kad nukentėjusieji nusipelno tikro ir nešališko teisingumo ir kad visi atsakingi asmenys turėtų būti patraukti atsakomybėn, nesuteikiant amnestijos ar malonės dėl jų politinių pažiūrų; ragina visapusiškai paisyti valdžios nepriklausomumo ir užtikrinti visišką visų teismo procesų skaidrumą;

4. pabrėžia, kad teismo procesai turi būti vykdomi visapusiškai paisant tarptautinėje teisėje įtvirtinto tinkamo proceso principo; pabrėžia, kad jais turėtų būti teikiamos teisminės garantijos, užtikrinama teisminė apsauga ir teisė kreiptis į teismą, kaip nepriklausomos ir nešališkos teisingumo sistemos, į kurios veiklą nesikiša kitos valstybės institucijos, dalis;

5. primygtinai ragina Boliviją nedelsiant atlikti teismų sistemos struktūrinius pakeitimus ir reformas, visų pirma pakeisti jos sudėtį, kad būtų užtikrintos teisingo ir patikimo teismo proceso, nešališkumo ir tinkamo proceso garantijos; ragina Bolivijos vyriausybę spręsti šalyje plačiai paplitusios korupcijos problemą; ragina Bolivijos vyriausybę iš dalies pakeisti Baudžiamojo kodekso straipsnius dėl maišto kurstymo ir terorizmo nusikaltimų, kuriuose pateikiama pernelyg plati terorizmo apibrėžtis ir dėl to gali būti pažeisti teisėtumo ir proporcingumo principai;

6. ragina Bolivijos prokuratūrą atnaujinti tyrimą dėl kaltinimų, kad E. Moraleso vyriausybė nukreipė 1,6 mln. JAV dolerių viešųjų lėšų, vykdydama neteisėtus pervedimus konsultavimo įmonei „Neurona“;

7. primena, kad būtina sukurti geresnius ir veiksmingesnius dialogo kanalus Bolivijos valdžios institucijose, kad būtų galima skatinti demokratines vertybes, teisinės valstybės principą ir pagarbą žmogaus teisėms; ragina Bolivijos valdžios institucijas pradėti susitaikymo procesą siekiant sumažinti įtampą ir priešiškumą, kurių esama Bolivijos visuomenėje;

8. reiškia susirūpinimą dėl sunkios socialinės ir politinės padėties, kuri Bolivijoje išryškėjo 2019 m. ir toliau prastėja, ir labai apgailestauja dėl tragedijos, kurią išgyveno visos neramumų Bolivijoje aukos, iš visų pusių; pabrėžia, kad itin svarbu išsaugoti visiškai teisėtą daugiatautį ir daugiakalbį valstybės pobūdį; ragina Boliviją imtis struktūrinių pokyčių ir reformų, įskaitant nepriklausomo ir nešališko ombudsmeno paskyrimą, siekiant šalinti pagrindines šalyje kilusių krizių priežastis;

9. mano, kad ES ir Bolivija turėtų tęsti ir stiprinti savo dalyvavimą ir dialogą vykstant deryboms dėl BLS+, nes Bolivija yra vienintelė Andų bendrijos šalis, kuri nėra sudariusi susitarimo su ES; mano, kad ES turėtų toliau remti Boliviją ir būti pasirengusi su ja bendradarbiauti, jei bus imtasi aiškių veiksmų padėčiai pagerinti ir vadovaujamasi demokratijos ir teisinės valstybės principais bei paisoma žmogaus teisių;

10. paveda Pirmininkui perduoti šią rezoliuciją Tarybai, Komisijai, Komisijos pirmininko pavaduotojui ir Sąjungos vyriausiajam įgaliotiniui užsienio reikalams ir saugumo politikai, Bolivijos vyriausybei, Bolivijos Daugiataučiam Konstituciniam Teismui, Amerikos valstybių organizacijai, Amerikos šalių žmogaus teisių komisijai, Andų Parlamentui ir Europos ir Lotynų Amerikos parlamentinei asamblėjai, Jungtinių Tautų generaliniam sekretoriui ir Jungtinių Tautų vyriausiajam žmogaus teisių komisarui.